

JAARVERSLAG LAMPION 2019

April 2020

1. Inleiding

Het Landelijk Informatie- en adviespunt voor de gezondheidszorg van ongedocumenteerden – vaak nog illegalen genoemd – en niet toegelaten asielzoekers ging op 1 april 2004 van start. Het jaarverslag van 2019 geeft de gegevens weer van het vijftiende volledige jaar van het bestaan van Lampion. De wachtlijsten in de zorg zijn voor iedereen een steeds groter wordend probleem. En omdat ongedocumenteerden vaak gezien worden als patiënten die veel tijd vergen is voor hen het probleem nog iets groter. Een van de oorzaken voor die extra tijd, waardoor zorgverleners zich terughoudend gaan opstellen, is de taalbarrière tussen de zorgverlener en de ongedocumenteerde patiënt. De Minister van Medische Zorg vroeg in oktober 2019 aan het Zorginstituut Nederland (ZiN) om een standpunt uit te brengen over in welke gevallen de tolkvoorziening deel uitmaakt van de verzekerde zorg. Lampion vroeg daarop in een brief van 3 december 2019 aan de Raad van Bestuur van het ZiN om bij de standpuntbepaling ook rekening te houden met de problemen van de ongedocumenteerde patiënt en die problemen die dit weer oplevert in de uitvoering van de financieringsregeling onverzekerbare vreemdelingen.

2. De organisatie van Lampion

De stuurgroep van Lampion, bestaande uit vertegenwoordigers van landelijke organisaties (zie bijlage 1) kwam in 2019 viermaal bijeen, namelijk op 14 februari, 13 juni, 12 september en 14 november.

In 2019 verliet mevrouw I. de Zeeuw (KNMT) de stuurgroep en werd vervangen door de heer M. ten Hoor. Mevrouw A. Reusken (KNCV Tuberculosefonds) werd vervangen door mevrouw N. Jansen, die al eerder deelnam aan de stuurgroep. Vanaf september 2019 kwam de heer W. Bholai, als waarnemer van het CAK, de stuurgroep versterken.

De stuurgroep draagt door uitwisseling met elkaar bij aan oplossingen voor knelpunten in de toegang tot de gezondheidszorg aan ongedocumenteerden.

De stuurgroep overlegde in 2019 over de volgende onderwerpen:

- Het jaarverslag Lampion 2018.
- Het concept-factsheet van de KNMT over onder meer de zorg aan ongedocumenteerden.
- Problemen van baliemedewerkers i.v.m. het vaststellen van het ongedocumenteerd zijn.
- Moeilijke toegankelijkheid van huisartsen voor ongedocumenteerden.
- Taalbarrières in de gezondheidszorg.
- Subsidieregeling medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerden.
- Beleid van de KNMT.
- Website Thuisarts.nl.

Vaste agendapunten zijn de kwartaalverslagen van het gebruik van de website en het landelijk Informatie- en Adviespunt, en het uitwisselen van informatie tussen de deelnemers aan Lampion.

Externe contacten vanuit Lampion:

- De voorzitter woonde op 26 april de feestelijkheden rond de Koninklijke onderscheiding van de heer R. Smit, stuurgroeplid namens GGD GHOR Nederland, bij en mocht de net benoemde Officier van Oranje Nassau toespreken.
- Op 29 mei woonde de voorzitter een dialoogsessie bij van het project 'The inclusive city', gericht op een betere inclusie van ongedocumenteerde migranten in Amsterdam.
- Op 3 december werd een brief naar de Raad van Bestuur van het ZiN gestuurd over de noodzaak om tolken in te kunnen zetten bij de zorg aan ongedocumenteerden.
- De voorzitter en secretaris schreven een artikel over de activiteiten van Lampion voor een themanummer van het Vakblad voor Sociaal Werk, dat in december uitkwam. Het artikel is op de Lampionsite geplaatst.

3. Financiën

Kosten	Bedrag	
Loonkosten secretaris	€	6.625,00
Loonkosten administratieve ondersteuning	€	2.684,00
Kosten deelnemers stuurgroep	€	0,00
Materiële kosten: website	€	1.052,70
Lidmaatschap Picum	€	50,00
Representatie	€	125,00
Totaal	€	10.536,70

Deze kosten betreffen de kosten die Pharos, als Lampion faciliterende instelling, maakt. De werkelijke kosten liggen hoger. De uren die de deelnemers van de aan Lampion deelnemende organisaties ten behoeve van Lampion besteden, namen deze organisaties voor eigen rekening. De kosten, zoals reiskosten, worden niet aan Lampion doorberekend. Daarnaast beschikt Lampion één dag per week over een vrijwilliger.

4. De uitvoering

Voor de voorlichting over de zorg aan ongedocumenteerden beschikt Lampion over de website www.lampion.info. Vragenstellers kunnen hun vraag op het vragenformulier stellen en worden dan teruggemaid. Ook kunnen ze op het formulier aangeven dat ze teruggebeld willen worden.

4.1 De website

Tabel 1: Overzicht frequentie bezoek website-pagina's van hoog naar laag

Pagina	Aantal in 2019	Aantal in 2018	Aantal in 2017	Aantal in 2016
Te verlenen zorg aan illegalen	3.701	4.584	5.193	3.628
Homepage + de daarop gepubliceerde nieuwsberichten	1.923	1.978	2.386	2.271
Opvang en onderdak	820	1.179	1.137	1.137
Vreemdelingenwetgeving	482	2.642	4.426	5.607
Wet- en regelgeving gezondheidszorg	381	939	942	639
Informatie over Lampion	376	386	520	404
Financiering van de zorg aan ongedocumenteerden	372	586	800	851
Informatie- en adviespunt	311	380	451	504
Informatie over landen van herkomst	154	234	256	265
Overige pagina's	610	710	590	490
Totaal	9.130	13.618	16.701	15.796

4.2 Het Informatie- en adviespunt

Tabel 2: Overzicht van vragenstellers

Vragenstellers	Aantal	
<i>Zorgverleners/-instellingen</i>		
Huisarts	2	
Verloskundige	1	
Ziekenhuis	1	
Tandarts	0	
GGZ-instelling	4	
Instelling maatschappelijk werk	5	
Jeugdzorg	0	
Maatschappelijke opvangvoorziening	0	
Overige	9	
Subtotaal zorgverleners		22
<i>Overige vragenstellers</i>		
Familie/vrienden/kennissen		29
Cliënt zelf		10
School		2
Justitievoorziening		1
Overheidsinstantie		1
Rechtshulp		0
Organisatie tbv vluchtelingen/allochtonen/illegalen		5
Kerkelijke organisatie		0
Onderzoeker/student		8
Media		1
Overige		2
Totaal		59
Totaal-generaal		81

Tabel 3: Waarover had men informatie nodig

Onderwerp	2019	2018	2017	2016
Financiering zorg aan illegalen	17	34	30	32
Algemene info over zorg aan illegalen (voorheen Lampion)	15	8	5	14
Interpretatie medisch noodzakelijke zorg	0	0	0	1
(Niet) betalen rekening	1	1	3	5
Mogelijkheid verzekering	1	1	0	2
Toegang tot de 2e lijn	4	1	11	9
Toegang tot AWBZ-voorzieningen	1	2	1	1
Hulpverlenings-/behandelmogelijkheden	2	15	6	7
Onderdak/huisvesting	3	2	4	10
Juridische/verblijfsrechtelijke procedures	4	9	9	18
Behandelmogelijkheden land van herkomst	0	0	0	2
Nazorg	0	0	0	0
Medische hulpmiddelen	2	0	1	0
Overig	9	13	26	8
Totaal	59	86	96	109

Tabel 4: Doorverwijzingen in verband met nader advies vanuit het Informatie- en adviespunt

Instantie	Aantal
Steunorganisaties voor ongedocumenteerden	0
Partners in Lampion	7
iMMO	0
Juridisch loket/advocaat	2
Overig	0
Totaal	9

Tabel 5: Profiel van de illegale patiënt

Profiel	Aantal
Mannen	17
Vrouwen	20
Kinderen	3
Onbekend	18
Totaal	58

Zwanger

6

Beschouwing

In 2019 nam zowel het gebruik van de website als van het Informatie- en Adviespunt af. Vooral de vraag naar informatie over het vreemdelingenrecht nam sterk af. Eén van de oorzaken hiervan zou kunnen zijn dat de groep uitgeprocedeerde asielzoekers nu van de nodige informatie voorzien wordt in de pilots. Deze pilots zijn in 2019 gestart. Zij bieden 24-uurs opvang aan uitgeprocedeerde asielzoekers in vijf steden (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Eindhoven en Groningen). Naast opvang wordt ook ondersteuning en begeleiding geboden.

Huisartsen geven soms verkeerde informatie

Uit de gestelde vragen bleek ook afgelopen jaar weer dat huisartsen te gemakkelijk denken te weten hoe ze met ongedocumenteerde patiënten om moeten gaan. Eén huisarts gaf aan dat de patiënt zelf moest betalen en gaf daarbij niet aan dat, als dat niet mogelijk was, een regeling voorhanden is. Een andere huisarts deelde mee dat alleen vluchtelingen met een status hulp kunnen krijgen. Ook liet een huisarts een ongedocumenteerde patiënt contant afrekenen omdat het consult geen urgente aandoening betrof. In dit soort gevallen adviseert Lampion – na uitleg over de regeling onverzekerbare vreemdelingen te hebben gegeven – de vragenstellers om deze huisarts op indringende wijze op de informatie op de website van de eigen LHV te attenderen.

Bijkomend probleem: reizen

Veel ongedocumenteerden wonen in de randstad. Vanuit Noord-Brabant wees men Lampion op een probleem dat zich vooral buiten de randstad voordoet. Daar zijn minder gecontracteerde ziekenhuizen en apotheken. Ook worden patiënten voor meer specialistische zorg doorverwezen naar ziekenhuizen buiten de regio. Als voorbeeld noemde men het doorverwijzen van een patiënt met HIV vanuit Den Bosch naar Nijmegen en iemand met een chronische longaandoening naar Nieuwegein. De reiskosten gaan dan een groot probleem vormen.

Voor sommige ongedocumenteerde patiënten zijn niet alleen de reiskosten een probleem maar ook het vervoer als zodanig. Zij kunnen vanwege hun slechte gezondheid niet met het openbaar vervoer reizen. De steunorganisatie STIL in Utrecht heeft daarom een kleine chauffeurspool gevormd, die patiënten naar Leidsche Rijn, Nieuwegein of Woerden kan brengen en halen. Een initiatief dat navolging verdient!

Mondzorg blijft lastig

Mondzorg voor volwassenen zit niet in de basisverzekering. Ongedocumenteerde volwassenen mogen geen aanvullende verzekering afsluiten. Als ze toch een behandeling nodig hebben is het steeds zoeken naar een oplossing. De verschillende steunorganisaties doen hier goed werk. En in Amsterdam is er gelukkig de Kruispost waarnaar verwezen kan worden. Wat precies wel en niet mogelijk is, heeft de KNMT vastgelegd in een 'Overzicht bekostiging tandheelkundige (mond)zorg in Nederland'. Dit overzicht zal in het voorjaar 2020 op de website van de KNMT gezet worden.

Spontane hulp

Ook dit jaar kreeg Lampion weer een paar mailtjes waarin mensen medische materialen aanboden. Zo bood iemand een nieuwe catheterset en incontinentiemateriaal aan. Ook werd testmateriaal voor glucosebepaling aangeboden. Lampion bedankte voor het mooie gebaar en verwees door naar de Kruispost en het LOS. Drie mensen van de vrijwilligersacademie wilden iets doen voor ongedocumenteerde kinderen zonder asielverleden. Hen werd een aantal organisaties doorgegeven waarmee ze contact konden opnemen.

5. Slotopmerkingen

Personeelstekorten en wachtlijsten in de zorg zullen niet vandaag op morgen opgelost worden. De toegang tot de zorg zal voor ongedocumenteerden lastig blijven. Reden om ook de toegang tot informatie eens kritisch te bekijken. De vindbaarheid van de informatie is er door het gebruik van verschillende termen niet duidelijker op geworden. Na een rechtszaak veranderde het ZiN het woord illegaal in onverzekerbare vreemdeling. Veel organisaties, waaronder ook Lampion, gingen er toe over om illegaal door ongedocumenteerd te vervangen. Amnesty schrijft over mensen die geen verblijfsrecht hebben. De ongedocumenteerden en hun familie en vrienden die met Lampion contact opnemen gebruiken vrijwel zonder uitzondering het woord illegaal. Het ministerie van VWS gaf hoofdstuk 6 van de VWS-verzekerdenmonitor 2019 de titel 'Illegalen en andere onverzekerbare vreemdelingen' mee. De zorg is voor velen toch al een doolhof en als je dan niet weet naar wat en waarnaar je precies moet zoeken wordt het wel heel lastig. Hieraan moeten we in het nieuwe jaar aandacht gaan besteden.

Bijlage 1**Samenstelling Stuurgroep**

Voorzitter

Mevrouw W. Voogt

Samenwerkende organisaties

Defence for Children	Mevrouw M. Begemann
Dokters van de Wereld	Mevrouw M. Kroesen
GGD GHOR Nederland	De heer R. Smit
GGZ Nederland	Mevrouw D. Ngo
Hiv Vereniging	De heer R. Brands
Johannes Wierstichting	Meelezend lid
KNCV Tuberculosefonds	Mevrouw A. Reusken / Mevrouw N. Jansen
KNMT	Mevrouw I. de Zeeuw / De heer M. ten Hoor
KNOV	Mevrouw W. van Driel
LHV	Mevrouw J. Gröne
Nederlandse Rode Kruis	Mevrouw C. Pronk
Pharos	Mevrouw M. Mensinga, secretaris
VluchtelingenWerk Nederland	Mevrouw A. den Uyl
Waarnemer: CAK	De heer J. Cortjens en de heer W. Bholai